

Araştırma-İnceleme

**TEKİRDAĞ ÖLÇEĞİNDE AKRAN ZORBALIĞI
ARAŞTIRMASI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRMESİ**

Coşkun DİKBIYIK¹
Ensar YILMAZ²

Öz: Okullar sosyalleşme sürecinin en önemli aktörlerinden biridir. Bu süreçte ortaya çıkan sosyolojik olgulardan biri de akran zorbalığıdır. Akran zorbalığı okullarda yaşanan şiddet sorununun bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zorbalık saldırgan bir davranış biçimidir. “Bir ya da daha fazla öğrencinin bir başka öğrenciye karşı sürekli olarak olumsuz eylemlerde bulunması” olarak tanımlanmaktadır. Zorba bu davranışı gerçekleştiren, kurban ise bu davranışa muhatap olan kişidir. Bu çalışma Tekirdağ ilinde anket yöntemini kullanarak akran zorbalığını ölçümlemeyi amaçlamaktadır. Akran Zorbalığı Anketi uygulanmasında sosyal, ekonomik ve kültürel kriterler dikkate alınarak Tekirdağ merkezinin genelini tanımlayacak okullar seçilmiştir. Yapılan anket çalışmasında toplam 650 öğrenci ile görüşülmüştür. Bu öğrencilerin cinsiyet dağılımı % 49.8 erkek, %50.2 kız öğrenci şeklindedir. Bu araştırma ile zorbalığa uğrayıp uğramama durumu, zorbalık türlerine nerelerde uğranıldığı, öğrencilerin hangi sebeple zorbalığa uğradığı, zorbalığa uğradıktan sonra neler hissettiği, zorbalığa uğradığında neler yaptığı, kimlerin zorbalık yaptığı, öğrencilerin zorbalığa uğradığında kimlere söylediği, zorbalığa uğradığında onunla kimlerin ilgilendiği, zorbalığı uygulayıp uygulamama durumu, zorbalık uyguladıktan sonra neler hissettiği, herhangi bir zorbalığa şahit olduğunda neler yaptığı, öğrencilerin bazılarında zorbalık uygulama şeklindeki sorulara cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda zorbalığa maruz kalanların oranı % 44 olarak bulunmuştur. Türkiye genelinde akran zorbalığı ile ilgili olarak yapılan araştırmalarda kurban oranı % 26-40'dır. Tekirdağ'da ortaya çıkan bu sonuç Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu da Tekirdağ açısından önemli bir sosyolojik soruna işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Zorbalık, Zorba, Kurban, Akran Zorbalığı, Tekirdağ.

¹ Yrd. Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. cdikbiyik@nku.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. ensarvilmaz@nku.edu.tr

THE SURVEY RESULTS OF PEER VICTIMIZATION IN TEKİRDAĞ AND THE EVALUATION OF THE RESULTS

Abstract: Schools are one of the most important actors of socialization process. One of the sociological facts which exist in this process is peer victimization. Peer victimization appears as a part of bullying at school. Victimization is a sort of aggressive behaviour. It is defined as “one or more students’ negative actions towards another student permanently.” Bully is the person who commits this behaviour, and victim is the person who is exposed to the mistreatment. In the district of Tekirdağ, peer victimization is researched and surveyed. While conducting the research, some social, economic and cultural criteria are considered, and schools that represent Tekirdağ city centre are chosen, where some. 650 students are interviewed, among whom 49,8% are boys and 50,2% are girls. Owing to this research, the following matters are questioned: the situation of victimization; the place of peer victimization; how victims feel after being subjected to the bully; how they react again stubbly; whom they confide to talk about the bully; who are the bullies; if the victim himself/herself impose mistreatment to other people, and how; if he/she witnesses peer victimization, what does the person do. According to the survey carried out, the percentage of peer victimization in Tekirdağ is 44%, but the average percentage of bully overall in Turkey is 26-40%. The results show that the percentage of peer victimization in Tekirdağ is higher than the average percentage in Turkey. This result points of a very significant sociological problem in Tekirdağ.

Keywords: Bullying, Bully, Victim, Peer Victimization, Tekirdağ.

Giriş

Okullar sosyalleşme sürecinin en önemli aktörlerinden biridir. Bu süreçte ortaya çıkan sosyolojik olgulardan biri de akran zorbalığıdır. Akran zorbalığı okullarda yaşanan şiddet sorununun bir boyutu olarak ele alınmaktadır. Son yıllarda gerek dünyadaki ve gerekse ülkemizdeki okullarda ortaya çıkan şiddet ve saldırganlık olaylarındaki artış akran zorbalığı konusundaki araştırmaların daha fazla yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Yapılan araştırmalarda okul ortamında gerçekleşen olumsuz davranışların öğrencilerin okuldan soğumalarına hatta uzaklaşmalarına neden olduğu görülmektedir (Pişkin ve Ayas, 2011, s. 2). Sosyalleşme sürecindeki bu negatif etkinin en önemli unsurlarından biri de zorbalıktır.

Zorbalık, “bir ya da daha fazla öğrencinin bir başka öğrenciye karşı sürekli olarak olumsuz eylemlerde bulunması” olarak tanımlanmaktadır (Olweus’tan akt. Ergün, 2011, s. 1). Yine Olweus’a göre (akt. Ertan, 2012, s. 2) akran zorbalığı “karşı tarafı bilinçli ve kasıtlı bir şekilde incitmeyi amaçlayan, kurban ve zorba arasında güç dengesizliğinin hâkim olduğu, tekrarlayıcı ve sürekli olarak yapılan saldırgan davranışlar”dır.

Akran zorbalığının bu şekilde tanımlanmasının yanında fiziksel, sözel ve ilişkisel saldırgan davranışlar olarak kategorize edildiği de görülmektedir (Pişkin, 2002). Zorba öğrenciler, kendilerini koruyamayacak durumda olan

öğrencileri döverek, tekme atarak, tokat vurarak, iterek, çekerek, sözlü olarak sataşarak, hoşa gitmeyen ad ve lakap takarak, alay ederek, küçük düşürücü sözler söyleyerek, dedikodu ve söylenti çıkarıp yayarak, para ya da eşyalarını zorla alarak, almaya çalışarak, tehdit ederek, eşyalarına zarar vererek, arkadaş grubundan dışlayıp yalnızlığa terk ederek ya da bunlara benzer başka söz ve eylemlerde bulunarak rahatsız ederler.

1. Araştırmanın Kapsamı ve Amacı

Akran Zorbalığı Anketi uygulanmasında sosyal, ekonomik ve kültürel kriterler dikkate alınarak Tekirdağ merkezinin genelini tanımlayacak okullar seçilmiştir. Buna göre 6 Ortaokul (13Kasım Ortaokulu, Altınova Ortaokulu, Fevzi Çakmak Ortaokulu, Kamil Korkmaz Zafer Ortaokulu, Marmara Ortaokulu ve Öğretmen Mediha Mehmet Tetikol Ortaokulu'nun 7.Sınıflarına) ile 6 Lisede (Namık Kemal Lisesi, Tekirdağ Anadolu Lisesi, Tuğlacılar Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi'nin 9 ve 11. Sınıflarına) anket uygulanması yapılması kararlaştırılmıştır.

Araştırma kapsamında toplam 650 öğrenci ile çalışılmıştır, bu öğrencilerden 6'sı soruları cevapsız bırakmıştır. Görüşülen öğrencilerin % 44.7'sine tekabül eden 288 öğrenci 7. Sınıf, % 28.6'sına tekabül eden 184 öğrenci 9. Sınıf, %26.7'sine karşılık gelen 172 öğrenci de 11. sınıf öğrencisidir. Cinsiyet dağılımı ise % 49.8 erkek, %50.2 kız öğrenci şeklinde olup; 321 kız, 323 erkek öğrenciyle görüşülmüştür.

Akran Zorbalığı Anketi ile; sınıf, cinsiyet, zorbalığa uğrayıp uğramama durumu, zorbalık türlerine nerelerde uğranıldığı, öğrencilerin hangi sebeple zorbalığa uğradığı, zorbalığa uğradıktan sonra neler hissettiği, zorbalığa uğradığında neler yaptığı, ne zaman zorbalığa uğradığı, kimlerin zorbalık yaptığı, öğrencilerin zorbalığa uğradığında kimlere söylediği, zorbalığa uğradığında onunla kimlerin ilgilendiği, zorbalığı uygulayıp uygulamama durumu, zorbalık uyguladıktan sonra neler hissettiği, herhangi bir zorbalığa şahit olduğunda neler yaptığı, öğrencilerin bazılarında zorbalık uygulama sebepleri, zorbalara ilişkin duygular, zorbalık ile ilgili ölçme soruları (Evet-Hayır) şeklindeki sorulara verilen yanıtlarla ile öğrenciler arasındaki akran zorbalığını ölçmek amaçlanmıştır.

2. Araştırmanın Yöntemi/Metodolojisi

Akran zorbalığı anket çalışması; ortaokul ile liselerde öğrenimine devam eden 7. sınıf, 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine, sınıfta toplu halde buldukları bir süre içerisinde araştırmaya dair hazırlanan anket dokümanının elden öğrencilere dağıtılması ve öğrencilerin yanıtlamaları sonrasında yetkili tarafından toplandığı bir anket çalışmasıdır. Tarama yöntemi ile gerçekleştirilen araştırma SPSS istatistik programı kullanılarak ortalamalar ve frekanslar elde edilmiştir.

Akran zorbalığı araştırmasında, örneklem 650 öğrenciden oluşmakta; %95 güven aralığında hata payı ± 4 öğrenciye tekabül etmektedir.

“Fiziksel Zorbalık” olarak adlandırdığımız “tekme ya da tokat atma, vurma, çarpma, itme, saç çekme, kulak çekme”; “Sözel Zorbalık” olarak “İsim takma,

alay etme, dalga geçme, aşağılama, kızdırma, küfür etme, kötü söz söyleme”; “Dışlanma Zorbalığı” olarak “arkadaş grubundan dışlama, uzak tutma ve yalnızlığa terk etme”; “Eşyalarına Zarar Verme Zorbalığı” olarak “zorla para veya eşyalarını alma, almaya çalışma ya da eşyalarına zarar verme”; “İftira Atma Zorbalığı” olarak “iftira atma ya da dedikodu yaparak diğer öğrencilerle aralarını bozmaya çalışma” gibi eylemler genel başlıklar altında toplanmıştır.

3. Bulgular

3.1. Sınıf Dağılımları

7.sınıf	288
9.sınıf	184
11.sınıf	172
Toplam	644

Araştırmaya katılan 644 öğrencinin 288’i 7.sınıfta, 184’ü 9.sınıfta ve 172’si 11.sınıfta öğrenimlerine devam etmektedirler.

3.2. Cinsiyet Dağılımları

	Sıklık	%
Erkek	323	50,2
Kız	321	49,8
Toplam	644	100

Araştırmadaki 644 öğrencinin 323’ü erkek, 321’i kız öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Öğrencilerin Okulda Herhangi Bir Zorbalığa Uğrayıp Uğramama Durumu

	Sıklık	%
Evet	280	43,5
Hayır	364	56,5
Toplam	644	100

Okulda zorbalık çeşitlerinden herhangi birine, bir kez dahi olsa uğrayan öğrencilerin sayısı 280 (%44) ve hiç zorbalığa uğramamış olan öğrencilerin sayısı ise 364 (%56) olarak belirlenmiştir.

3.4. Ne Tür Zorbalık Türlerine Uğranıldığının Dağılımı

	Ortalama	N	Standart Sapma
Bıçakla saldırma, tekme atma, tokat vurma, çarpma, itme, saç çekme ve kulak çekme vb.	3,51	193	1,493
İsim takılma, alay edilme, dalga geçilme, aşağılanma, kızdırılma, küfür ya da kötü söz söylenme vb..	2,49	242	1,522
Arkadaş grubundan dışlanma, oyuna alınmama, uzak tutulma ve yalnızlığa terk edilme	4,14	153	1,246
Zorla para veya eşyalarınızın alınması, alınmaya çalışılması ya da eşyalarınıza zarar verilmesi	4	153	1,318
İftira atarak ya da dedikodu yaparak diğer öğrencilerle aranızın bozulmasına çalışılması	3,33	186	1,462

Zorbalığa uğradığını söyleyen 280 öğrencinin zorbalığa maruz kalıp kalmadığını öğrenmek amaçlı yöneltilen bu sorulara yanıt olarak; Fiziksel Zorbalığa verilen yanıtlar (Ort.=3,51) 3 ile 4 arasında olup 4'e daha yakındır; dolayısıyla 193 öğrenci bu tür zorbalığa uğramıştır.

Sözel Zorbalığa verilen yanıtlar (Ort.=2,49) 2 ile 3 arasında olup 2'ye daha yakındır; dolayısıyla 242 öğrenci bu tür zorbalığa maruz kaldığını belirtmiştir.

Dışlanma Zorbalığına verilen yanıtlar (Ort.=4,14) 4 ile 5 arasında olup 4'e daha yakındır; dolayısıyla 153 öğrenci bu tür zorbalığa uğramıştır.

Eşyalara Zarar Verme Zorbalığına verilen yanıtlar (Ort.=4,00) 4'tür; dolayısıyla 153 öğrenci bu tür zorbalığa uğramıştır.

İftira Atılma Zorbalığına verilen yanıtlar (Ort.=3,33) 3 ile 4 arasında olup 3'e daha yakındır; dolayısıyla 186 öğrenci bu tür zorbalığa uğramıştır.

3.5. Öğrencilerin Zorbalığa Nerelerde Uğradıklarının Dağılımı

	N	%
Sınıfta	449	37,5
Koridorda	154	12,9
Oyun alanında, Bahçede	128	10,7
Spor Salonunda	25	2,1
Kantinde	74	6,2
Lavabo-Tuvalette	55	4,6
Okul Servisinde	28	2,3
Başka bir yerde	283	23,7
Toplam	1196	100

Öğrenciler en çok "Sınıfta", okul dışında "Başka bir yerde", "Koridorda" ve "Oyun alanında, Bahçede" zorbalığa maruz kalmaktadırlar.

3.6. Öğrencilerin Zorbalığa Uğrama Sebepleri Dağılımı

	N	%
Farklı görünüp farklı davrandığım için	55	34,8
Her zaman sınıfımın en iyisi olduğum için	17	10,8
Daha küçük ve güçsüz olduğum için	49	31
Bu tür davranışı hak ettiğim için	7	4,4
Sessiz/Sakin/Zararsız biri olduğum için	3	1,9
Dış görünüşümle dalga geçmek için (Boyum kısa olduğum için)	4	2,5
Beni sinirlendirmek/kızdırmak için	3	1,9
Kendi eğlenceleri için	2	1,3
Derslerim iyi olmadığı için	1	0,6
Okula yeni geldiğim için	1	0,6
Zorla para istedikleri için	1	0,6
Sebepsiz/Sebebini bilmiyorum	15	9,5
Toplam	158	100

Öğrenciler daha çok “*Farklı görünüp farklı davrandığım için*” ve “*Daha küçük ve güçsüz olduğum için*” zorbalığa uğramaktadırlar.

3.7. Zorbalığa Uğrayan Öğrencilerin Psikolojik Hal Dağılımı

	N	%
Üzüldüm	113	18,2
Korktum ve kayglandım	37	6
Acı duydum	49	7,9
Kızgınlık duydum	157	25,3
Moralim bozuldu, huzursuz oldum	155	25
Kendimi güvensiz hissettim	56	9
Kendimi değersiz hissettim	54	8,7
Toplam	621	100

Zorbalığa uğrayan 280 öğrenci çoğunlukla “*Kızgınlık duydum*”, “*Moralim bozuldu, huzursuz oldum*” ve “*Üzüldüm*” hislerine sahip olduklarını belirtmişlerdir.

3.8. Öğrenciler Zorbalığa Uğradıklarında Gerçekleştirdikleri Davranışların Dağılımı

	N	%
Ağladım	37	8,5
Kaçarak uzaklaştım	29	6,7
Karşılık vermedim, görmezlikten geldim	132	30,5
Durmalarını söyledim	49	11,3
Arkadaşlardan yardım istedim	43	9,9
Bir yetışikenden yardım istedim (Öğretmen, Müdür vl	49	11,3
Ben de karşılık verdim	94	21,7
Toplam	433	100

Zorbalığa maruz kaldıklarında öğrencilerin çoğu “*Karşılık vermedim, görmezlikten geldim*” demıştır; diğler çoğunluk ise “*Ben de karşılık verdim*” şeklinde belirtmiştir.

3.9. Öğrencilerin Ne Zaman Zorbalığa Uğradıklarının Dağılımı

	N	%
Okulda ders başlamadan önce	51	12,3
Ders sırasında	43	10,4
Teneffüslerde	177	42,8
Okulda dersler bittikten sonra	43	10,4
Okul dışında	100	24,2
Toplam	414	100

Öğrenciler en çok “*Teneffüslerde*” ve “*Okul dışında*” zorbalığa maruz kalmaktadırlar.

3.10. Öğrencilere Kimlerin Zorbalık Yaptığı Dağılımları

	N	%
Bir erkek öğrenci	129	39,7
Bir grup erkek öğrenci birlikte	90	27,7
Bir kız öğrenci	45	13,8
Bir grup kız öğrenci beraberce	42	12,9
Kızlar ve erkeklerden oluşan bir grup beraberce	19	5,8
Toplam	325	100

Öğrencilere en çok “*Bir erkek öğrenci*” ve “*Bir grup erkek öğrenci birlikte*” zorbalık uygulamışlardır.

3.11. Öğrencilere Zorbalık Yapanların Sınıf Düzeyi Dağılımı

	N	%
Sınıf arkadaşlarım	134	41,9
Aynı sınıf düzeyinde ancak farklı şubelerde okuyanlar	77	24,1
Benden daha büyük sınıfta okuyanlar	101	31,6
Benden daha küçük sınıfta okuyanlar	8	2,5
Toplam	320	100

Öğrencilere en çok zorbalığı “*Sınıf arkadaşlarım*” yapmaktadır. “*Benden daha büyük sınıfta okuyanlar*” da zorbalığa en çok başvuran öğrenci grupları arasında ikinci sırada bulunmaktadır.

3.12. Zorbalığa Uğrayan Öğrencilerin, Bunu Kimlere Söylediklerinin Dağılımı

	N	%
Kimseye söylemedim	80	19,2
Sınıf öğretmenime söyledim	47	11,3
Başka bir öğretmene söyledim	13	3,1
Rehber öğretmene söyledim	15	3,6
Okul müdürü ya da yardımcılara söyledim	32	7,7
Anne ve babama söyledim	80	19,2
Erkek ya da kız kardeşime söyledim	31	7,4
Arkadaşıma söyledim	115	27,6
Aileden bir büyüğüme söyledim (Amcama/Dayıma/Büyük kuzenime/Tezeme)	3	0,7
Mahalledeki abilerime	1	0,2
Toplam	417	100

Zorbalığa maruz kalan öğrenciler bu durumu en çok “*Arkadaşıma söyledim*” demektedirler. İkinci sırada ise “*Anne ve babama söyledim*” diyen öğrenciler ile “*Kimseye söylemedim*” diyenler gelmektedir.

3.13. Zorbalığa Uğrayan Öğrenciler ile Kimlerin İlgilendiğini Gösteren Dağılım

	N	%
Annem ve babam	94	21,9
Öğretmenimiz	49	11,4
Okulun rehber öğretmeni	12	2,8
Okul müdürü ve yardımcıları	31	7,2
Arkadaşlarım	146	34
Kardeşlerim	35	8,1
Hiç kimse	62	14,4
Servis şoförüne	1	0,2
Toplam	430	100

Zorbalığa uğrayan öğrenciler, kendileriyle en çok “Arkadaşlarım” ve “Annem ve babam” ilgileniyor diye belirtmişlerdir.

3.14. Öğrencilerin Okulda Zorbalık Çeşitlerinden Herhangi Birini Uygulayıp Uygulamama Durumu

	Sıklık	%
Evet	197	30,6
Hayır	447	69,4
Toplam	644	100

644 öğrencinin 447’si (%70) zorbalık çeşitlerinden herhangi birini bir kez dahi olsa uygulamadığını belirtmiştir. Geriye kalan 197 öğrenci (%30) ise bir kez bile olsa zorbalık yaptığını belirtmiştir.

3.15. Öğrencilerin Zorbalık Yaptıktan Sonra Hissettiklerinin Dağılımı

	N	%
Eğlenceliydi, çok mutlu oldum	20	7,6
Onların bunu hak ettiğini düşündüm	74	28
Hiç bir şey hissetmedim	32	12,1
Kendimi kötü hissettim	66	25
Benden intikam almaya kalkışacaklarından korktum	14	5,3
Öğretmen ya da ailelerine söyleyeceklerinden korktum	10	3,8
Zorbalık yaptığım kişiye acıdım	41	15,5
Şaka amaçlı yaptım	3	1,1
Pişman oldum/Bir daha yapmamam gerektiğini anladım	4	1,5
Toplam	264	100

Öğrenciler zorbalık yaptıktan sonra “Onların bunu hak ettiğini düşündüm” şeklinde düşündüklerini belirtmişlerdir. Bir kısım zorbalık eden öğrenci ise “Kendimi kötü hissettim” ve “Zorbalık yaptığım kişiye acıdım” şeklinde vicdani duygular hissetmiştir.

3.16. Okulda Bir Öğrenciye Zorbalık Yapıldığını Gördüğünde Neler Yaptığı Konusunun Dağılımı

	N	%
Zorbaya destek oldum	11	1,4
Karışmadım, ancak olanları seyretmek hoşuma gitti	48	6
Zorbanın tarafında yer almaya zorlandım	6	0,8
Kurbanı korumak istedim ama bir şey yapmadım	176	22
Zorbaya durmasını söyledim	204	25,5
Bir yetişkine haber vererek yardım istedim	189	23,6
Kurbanı korumak için zorbaya karşı koydum	166	20,8
Toplam	800	100

Okulda bir öğrenciye zorbalık yapıldığı sırada buna şahit olan öğrencilerin çoğu “Zorbaya durmasını söyledim” ve “Bir yetişkine haber vererek yardım istedim” şeklinde fikirlerini beyan etmişler; bazı öğrenciler bu durum karşısında “Kurbanı korumak istedim ama bir şey yapmadım” diyor, bazıları ise “Kurbanı korumak için zorbaya karşı koydum” söyleminde bulunuyor.

3.17. Bazı Öğrencilerin Neden Zorbalık Yaptığının Dağılımı

	N	%
Daha büyük ve güçlü oldukları için	229	20,6
Bunun eğlenceli olduğunu düşündükleri için	287	25,8
Başkaları da onlara zorbalık yaptıkları için	122	11
Arkadaşlarına güçlerini kanıtlamak için	285	25,6
Evlerinde şiddet gördükleri için	126	11,3
Bilmiyorum	48	4,3
Kendi zayıflıklarını örtmek için	7	0,6
Yanlış anlaşılma olduğu için	3	0,3
Psikolojik sorunları olduğu için	4	0,4
Parası olmadığı için	2	0,2
Toplam	1113	100

Öğrenciler en çok “Bunun eğlenceli olduğunu düşündükleri için” ve “Arkadaşlarına güçlerini kanıtlamak için” zorbalığa başvurduklarını söylemektedirler. Bazı zorbalık eden öğrenciler ise “Daha büyük ve güçlü oldukları için” ve “Başkaları da onlara zorbalık yaptıkları için” sebeplerini öne sürmektedirler. “Evlerinde şiddet gördükleri için” zorbalığa başvurulduğunu düşünen öğrenciler de önemli bir oran oluşturmaktadır.

3.18. Öğrencilerin Zorbalara Karşı Duygularının Dağılımı

	N	%
Zorbalılar güçlüdür; bu yüzden hoşuma giderler	14	2,1
Onlardan korkarım	76	11,4
Zorbalardan nefret ederim	403	60,6
Bu konuda bir şey hissetmiyorum	172	25,9
Toplam	665	100

Öğrencilerin “Zorbalardan nefret ederim” şeklindeki hisleri çok ağır basmakla birlikte zorbalılar hakkında “Bu konuda bir şey hissetmiyorum” diyen öğrenciler de önemli bir oran oluşturmaktadır.

3.19. Öğrencilerin Zorbalıkla İlgili Görüşlerini Ölçmeye Yarayan Evet-Hayır Soruları

		Evet	Hayır	Toplam
Başkalarını kızdırmak bazen eğlencelidir.	n	286	336	622
	%	46	54	100
Bazı öğrenciler zorbalığı hak ederler.	n	308	313	621
	%	49,6	50,4	100
Sadece erkekler zorbalık yapar.	n	45	579	624
	%	7,2	92,8	100
Zorbalıktan şikâyet eden öğrenciler ana kuzusudurlar.	n	67	555	622
	%	10,8	89,2	100
Zorbalık büyüme ve gelişmenin bir parçasıdır, insanın yaşam güçlükleriyle baş etmesini kolaylaştırır.	n	120	499	619
	%	19,4	80,6	100
Zorbalık yapanları görmezlikten gelerseniz sizi bırakırlar.	n	227	393	620
	%	36,6	63,4	100
Zorbalılar, kendilerini değersiz gördüklerinden zorbalık yaparlar.	n	364	258	622
	%	58,5	41,5	100
Zorbalık yapıldığında bunu yetişkinlere anlatmak ispiyonculuktur.	n	109	514	623
	%	17,5	82,5	100
Bir zorba ile baş etmenin en iyi yolu onunla kavga etmek ve intikam almaktır.	n	124	498	622
	%	19,9	80,1	100
Zorbalığa uğrayan öğrenciler belki bir süre acı çekerler ama daha sonra yapılanlar unutulur.	n	197	426	623
	%	31,6	68,4	100

Öğrenciler, zorbalığı öven ve destekleyen görüşlere katılmadığını belirtiyorlar. Aynı zamanda zorbalığın yanlış bir şey olduğunu ve yapılmaması gerektiğini belirten görüşlere ise katılım oldukça yüksektir.

3.20. Öğrencilerin Zorbalık ile İlgili Sıklık Soruları

	N	Ortalama	Standart Sapma
Okulunuzda zorbalık ne derece büyük bir sorun?	625	2,73	1,425
Okulda yaşanan zorbalıklardan ne kadar rahatsız oluyorsun?	622	2,32	1,306
Öğretmen ve yöneticiler zorbalığa uğrayan öğrencilere ne derece ilgi gösteriyorlar?	620	2,75	1,47
Öğretmen ve yöneticiler okulda zorbalık olaylarını önlemede ne derece başarılılar?	616	2,74	1,286
Zorbalar yüzünden okul sevgin ne kadar azaldı?	622	2,89	1,309
Zorbalar yüzünden okula gelmekten ne kadar korkuyorsun?	618	3,59	0,909
Kendini okulda ne kadar güvende hissediyorsun?	621	2,15	1,146
Kendini okulda ne kadar değerli hissediyorsun?	620	2,25	1,176
Kendini okulda ne kadar mutlu hissediyorsun?	623	2,23	1,152

Öğrenciler okullarındaki zorbalığı “çok az” bir sorun olarak görmekte ve yaşanan zorbalıklardan “çok az” rahatsız olmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler okulda zorbalık olaylarını “çok az” engellemekte ve zorbalıktan mağdur olan öğrenciler ile “çok az” ilgilenmektedirler

Ayrıca öğrenciler, zorbalık olayları yüzünden okula olan sevgilerinin “çok az” azaldığını ve zorbalık sebebiyle okula gelmekten “hiç” korkmadıklarını belirtmektedirler. Öğrenciler kendilerini okulda “orta düzeyde” güvenli, değerli ve mutlu hissetmektedirler.

Sonuç ve Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırma sorularına cevap veren 644 öğrenciden %44’ü (280 öğrenci) zorbalığa maruz kalmıştır. Öğrencilerin en çok “Sınıfta”, “Okul dışında, başka bir yerde” ve “Koridorda” zorbalıklara uğradıkları belirlenmiştir.

Zorbalığa maruz kalan öğrenciler, buna sebep olarak “Farklı görünüp farklı davrandığım için” ile “Daha küçük ve güçsüz olduğum için” şeklindeki yanıtları işaretlemiş ve zorbalığa en çok teneffüslerde maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Zorbalığa uğrayan öğrencilerin duygularına bakıldığında “Kızgınlık duydum” ve “Moralim bozuldu, huzursuz oldum” hisleri öğrenciler tarafından yoğun olarak yaşanan duygular olmuştur. Bu hislere kapılan mağdur öğrencilerin “Karşılık vermedim, görmezlikten geldim” gibi tutumlar sergiledikleri görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında zorbalık yapanların “Sınıf arkadaşı” ve “Benden daha büyük sınıfta okuyan öğrenciler” oldukları ve çoğunlukla “Bir erkek öğrenci” çoğunlukta olup “Bir grup erkek öğrenci birlikte” olarak zorbalığı mağdur öğrencilere uyguladıkları belirlenmiştir. Zorbalık mağduru öğrenciler bu şiddete maruz kaldıklarında “Arkadaşlarıma söyledim” yanıtını verdikleri ve yine arkadaşları tarafından mağduriyet sonrasında ilgi gördüklerini belirtmişlerdir.

197 (% 31) öğrencinin zorbalık yaptıktan sonraki hisleri daha çok “Onların bunu hak ettiğini düşündüm” şeklinde olmuştur. Zorbalık yapan öğrencilere neden bu yola başvurdukları sorulduğunda “Bunun eğlenceli olduğunu düşündükleri için” ve “Arkadaşlarına güçlerini kanıtlamak için” şeklinde cevaplar vermektedirler.

Türkiye'de akran zorbalığı ile ilgili yapılan çalışmalarda bölgeden bölgeye farklılık gözlenmektedir. İzmir, İstanbul ve Ankara'da yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaklaşık %20'si zorba, %20-40 arasında kurban, % 6,5 -13,8 oranında zorba/kurban olarak bulunmuştur (Tıprıdamaz ve Sipahi, Atik'ten akt. Ergün, 2011). Bir başka çalışmada ise Türkiye'de gençlerin %16,4'ünün zorba, %26,2'sinin kurban ve % 23, 82i de zorba/kurban grubunda yer almıştır (Yıldırım'dan akt. Gürsoy, 2010). Tekirdağ'da ise yapılan araştırma sonucunda tüm öğrenciler arasında zorbalığa maruz kalan öğrenci sayısı 280'dir; ki bu da %44'lük bir orana denk gelmektedir.

KAYNAKÇA

Ergün, D. (2011). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Ortaöğretim 6.,7., 8. Sınıf Öğrencilerinde Akran Zorbalığı Yaygınlığı ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Ertan, D. (2012). *Akran Zorbalığında Aileye ve Okula İlişkin Risk ve Koruyucu Faktörlerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güray, E. C. (2010). *Ergenlerde Sosyodemografik Özelliklere Algılanan Sosyal Destek ile Akran Zorbalığına Maruz Kalmanın İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pişkin, M. (2002). Okul Zorbalığı: Tanımı, Türleri, İlişkili Olduğu Faktörler ve Alınabilecek Önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(2), 531-562.

Pişkin, M., ve Ayas T. (2011). Akran Zorbalığı Ölçeği: Çocuk Formu. *Akademik Bakış Dergisi*, 23, 1-13.